

Віктор Міщанин

УЧИТЕЛЬ, ВИКЛАДАЧ ГОНЧАРНОЇ ШКОЛИ ІВАН КАША: СТОРІНКИ ЖИТТЯ (до 120-річчя від дня народження)

Іван Савович Каша (1895-1947) – рідний брат відомої опішнянської малювальниці 1930-х – 1960-х років Мотрони Савівни Назарчук (Каші) (1911 – 2008). Протягом 1937 – 1941 років працював викладачем математики і фізики в Опішнянській школі майстрів художньої кераміки. На основі архівних документів досліджено життєвий шлях педагога. Стаття присвячена 120-річчю від дня народження Івана Каші.

Ключові слова: ювіляр, педагог, довідка, освіта.

Іван Каша народився 1895 року в с. Малі Будищечки Заїченської волості Зіньківського повіту Полтавської губернії в козацькій родині Сави Лукича й Марії Свиридівни Каш. Його батько – корінний малобудищанин, а мати родом із сусіднього села Попівки.

Його дід, Лука Іванович, у другій половині ХІХ століття деякий час був старшиною при сільській управі [17], а наприкінці 1860-х років його обрали попечителем попередньої відкритої місцевої церковнопарафіяльної школи [9; с.88].

Сава Лукич Каша протягом багатьох років був регентом хору Різдово-Богородичної церкви, збудованої 1887 року [15], а також попечителем церковнопарафіяльної і земської шкіл [18].

Два його старших сини, Степан (1890 р.н.) та Іван (1895 р.н.), «після початкової школи вчилися в міністерській школі, а потім поступили в учительську семінарію імені М. В. Гоголя у Великих Сорочинцях» [16].

За словами доньки Івана Лукича Надії Каші, вони «обидва вчилися добре. І батькові їхньому порадили, щоб він їх, хто кращий віддав далі вчитись». Але «вони обидва поступили в учительську семінарію. Ну Степан не встиг закінчити її. Почалася війна і його забрали, чи його пропонували, якась там школа прапорщиків. І він пішов, а папа закінчив в 15-му році» [31].

«Вони всі, Каші, були музикальні. – згадувала Н. Каша. – І батько наш грав на лобовому інструменті. Бандуру дуже любив і вчився. Був тоді знаменитий такий, його навіть в літературі, описаний, Кравченко – бандурист. А семінаристам то бандуру не дозволялося. Так папа розказував, що він жив на квартирі, і щоб не знали, то бандуру під ліжко підв'язував, а вчився в цього Кравченка» [31].

Після закінчення навчання Івана Кашу «теж мобілізували і послали на фронт». Але невдовзі його «списали з стройової частини» за станом здоров'я [16].

Отож Іван Каша закінчив Великосорочинську учительську семінарію в 1915 році. Збереглося фото тогорічних її випускників, нині воно знаходиться у внучки Івана Каші – Ольги Буднікової, яка мешкає в Києві. А от свідоцтво про освіту, видане йому після закінчення семінарії, не збереглося. Ймовірно, воно з якихось причин було втрачене невдовзі після випуску, оскільки в травні 1918 року йому було видане посвідчення. Останнє підтверджувало його освіту і отримання ним свідоцтва. Воно також до наших днів не збереглося. Проте маємо його копію, в якій зазначено:

© Міщанин Віктор Данилович – науковий співробітник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, молодший науковий співробітник Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, кандидат історичних наук.

«Удостоверение

Пред'явитель сего Каша Иван Саввич окончил В-Сорочинскую учительскую семинарию и имеет право быть учителем начального училища, в чем и видано ему свидетельство 29 апреля 1915 года за №728.

Настоящее выдано Каше по его просьбе.

Директор М. Воскресенский

Письмоводитель Золотницкий»

«(Июня 1/Мая 19 дня 1918 г. №350 м. Великие Сорочинцы)» [35].

Донька, Надія Іванівна Каша, розповідала, що по закінченні навчання батько нібито працював учителем в Орданівці [31]. Сестра, Мотрона Савівна Назарчук, також писала, що брат після повернення з фронту, *«відлікувавшись дома», «почав працювати вчителем в Орданівській чотирьохрічній школі» [16].*

Однак збереглася копія документа, яка дає підстави говорити про те, що першим місцем його роботи могло бути міністерське училище в Опішному.

«Окончившему курс Велико-Сорочинской Учительской Семинарии Ивану Каше Уведомляю Вас, Милостивый Государь, что Вы допущены с 1-го сентября сего 1915 года к исполнению обязанностей учителя в Опошнянском 2-х классном министерском училище.

Прошу Вас немедленно отбыть к месту назначения и вступить в исполнение своих обязанностей.

Примечание: Это предложение необходимо хранить в течение всего времени пребывания на педагогической службе, как документ по делам пенсионной кассы.

Инспектор Народных училищ 15 района Полтавской губернии Н. Острецов».

«Августа 29 дня 1915 г. №1701 г. Зеньков» [29].

Отже, або Іван Каша працював деякий час учителем в Опішному до мобілізації, а сестра про це не пам'ятає, оскільки була ще малою (народилася в листопаді 1911 року), або ж він, отримавши направлення, не встиг попрацювати в Опішному, а був забраний в армію.

Копія довідки з Орданівської сільради від 05.04.1929 року підтверджує те, що в Орданівці Іван Каша вчителював уже після повернення з фронту: *«... він з листопаду м-ця 1918 року по жовтень м-ць 1923 р. працював в Орданівській трудшколі на учительській посаді; разом з учительською посадою ніс обов'язки Районового та Волвиконкомського Інструктора позашкільних справ» [6].*

Водночас і, за словами доньки, Іван Каша *«під час громадянської війни»* учителював у Орданівці. *«Він розказував як там учителі займались баштаном, бо їм же не платили» [31].*

Документальним оригіналом-підтвердженням його тамтешньої роботи, яке збереглося, є повідомлення з підвідділу соціального виховання Зіньківського повітового відділу народної освіти від 17.04.1921 року:

«Учителю Орданівської трудшколи Івану Савичу Каші

Повітовий Від. Освіти повідомляє, що Ви призначені районом інструктором Орданівської, Кирило-Ганнівської і Велико-Будищанської волости» [20].

У квітні 1921 року Іван Каша перебував на курсах інструкторів при губерніяльному відділі народної освіти.

«Підвідділ Соц. Виховання Губвідділу Освіти цим свідчить, що т. Каша Іван Саввич дійсно командірує по скінченню курсів Інструкторів Един. Тр. Школи в розпорядження Відділу Освіти Зіньківського повіту. П/від. Соц. Вих. прохає Радянські Установи предоставити т. Каша підводи і пр. в зго проїзді до м. Зінкова» [25].

За словами доньки, сім'я Каші мешкала в Орданівці до початку 1930-х років, коли вони перебралися у Малі Будища, в батьківську хату Івана Каші. А от сам він у цей

період працював у різних місцях, що підтверджується відповідними документами.

У листі за №1116 від 25.11.1925 року з Управління Сталінського азотного і хімічного заводів повідомлялося:

*«Гражд. Каша Ив. Сав.
Сел. Иордановка, Балясновский район, Полтавской губ.
Настоящим предлагаем Вам службу на Заводе в качестве преподавателя Украинского языка.*

Условия: 1/Основной оклад 65 руб. в месяц

2/ Бесплатная квартира для холостяка

3/ Бесплатные коммунальные услуги.

Ваше согласие телеграфитруйте.

Управзаводами /П. Н. Стрекунов/

Секретарь /М. В. Пацкевич/» [11].

Очевидно, пропозиція була прийнята, про що свідчить посвідчення за підписами старшого інспектора політосвіти та інспектора українізації, в якому зазначалося, що *«Пред'явник цього Каша Иван Савич назначается лектором курсів українознавства при Сталінському азотному та хімічному заводі» [27].*

По який час Іван Каша працював у м. Сталін, невідомо, але 26.08.1927 року він отримав нове призначення:

«Харківська Окрінспектура Наросвіти сповіщає, що згідно Вашої заяви Ви призначаєтеся на посаду груповода до Благодатнівської школи Валківського р-ну з 1 вересня 1927 р.

Пропонується в зазначений термін з'явитись до Валківського Культвідділу для реєстрації, після якої Ви фактично будете вважатись на посаді.

Несвоєчасність явки без попередження Культвідділу буде розглядатись, як відмовлення від посади» [30].

Наприкінці липня 1929 року Івана Кашу було призначено керувати школою в Орданівці. 30.07.1929 року з Диканського райвиконкому у Валківський райвиконком був направлений лист такого змісту:

«Учителя Благодатнівської школи Ив. С. Каша за його бажанням назначается по месту його постоянного проживания на завідателя Орданівської 4-х комплектової школи /Диканського району на Полтавщині/

Повідомляючи про це, просимо не затримувати здачу справ т. Кашею, аби він мав змогу провести підготовчу до нового навчального року роботу по Орданівській школі. Голова Р.В.К. Глухота». [13]

Перед цим призначенням Іван Каша встиг побувати на одномісячних агрокурсах. У посвідченні, виданому Харківською окрінспектурою наросвіти за №83 від 30.07.1929 року, зазначалося:

«Пред'явник цього вчитель тов. Каша Ив. С. дійсно закінчив одномісячні курси по агропідготовці вчителів шкіл соцвиху 1-го концентру, що відбулися при Олексієвській школі селянської молоді Коломацького району Харківської округи з 17 червня по 17 липня 1929 року.

На курсах пророблено теоретично та практично такі дисципліни: рільництво, садівництво, городництво, скотарство та організацію с. г. в обсязі «Програм Н.К.О. для округових курсів підвищення кваліфікації робітників соцвиху на 1929 рік» та основні моменти з економіки С.Р.С.Р. та з антирелігійного циклу» [26].

25.09.1930 року Івану Каші Малобудищанською сільрадою було видане *«посвідчення»*, в якому зазначалося (мову оригіналу збережено):

«Дано це гр Івану Савичу Каші, про те що сімейно маєткової стан його батька до революції такий; землі має 1,355 сажнів, і з будівель хату, хлів, комору і саж: сім'ї 7 душ, по хваху швець, по соцстану бідняк,

Зараз має. землі 2 дес. сім'ї 6 душ. і з будівель, хату, хлів, та саж. Від сільгосп-датку, звільненій по бідності по соц стану теж бідняк щой свідчется» [24].

Отже, на той період Іван Каша із сім'єю вже мешкав у Малих Будищах у батьківському будинку.

Під час Голодомору 1932 – 1933 років Івана Каші деякий час не було в Малих Будищах. Так з 01.10.1932 по 01.01.1933 року Іван Каша працював у Кахівському технікумі рільництва (Одеська область) *«викладавцем математики та фізики»* [8].

А 1933 році (точного періоду невідомо) Іван Каша навчався на третьому курсі техно-математичного відділу Херсонського державного педагогічного інституту імені Н. К. Крупської [7]. Його сестра Мотрона Назарчук пригадувала, що ще раніше Іван Каша *«поступив в заочний вчительський інститут, на математичний факультет»* [16]. Цілком можливо, що Іван Каша деякий час навчався очно в інституті. А потім знову заочно закінчував навчання. Адже освіту він мав вищу [34].

З 15.08.1933 по 01.09.1934 року Іван Каша працював викладачем математики й фізики в п'ятих-сьомих класах Міськомлінянської неповної середньої школи [32].

17.06.1934 року Івана Кашу було нагороджено почесною грамотою, в якій говорилося:

«Почесна грамота

Учителеві – Місько-Млинянської неповної середньої школи, тов. Каші Івану Савичу від Опішнянського Районного Відділу Народної Освіти та РК РОБОС, за ударну роботу над вихованням молодого покоління, за бойове здійснення в нашому районі історичних постанов ЦК ВКП(б) про школу.

Зав. РВНО /підпис/ (Сморж)

Голова РК сп. РОБОС /підпис/ (Авраменко)» [28].

З 15.08.1934 року Івана Кашу було призначено *«на посаду вчителя II категорії Опішнянської зр серед школи Опішнянської сільради з 15/ VIII 1934 року Зав РВНО СМОРЖ»* [21].

Через півроку його роботи у довідці від 28.02.1935 року зазначалося, що *«він дійсно працює з допризовниками при Зразковій школі з 1го Лютого ц. р.»* і підкреслювалося, що *«до роботи відноситься дуже добре»* [33].

Станом на осінь 1935 року Іван Каша працював *«на посаді вчителя-викладача математики в старших класах при Опішнянській зразковій середній школі»*. Хоча зі штампу на документі можна довідатися, що школа стала називатися дещо по іншому: *«Опішнянська Зразкова Політехнічна школа колгоспної молоді»* [5].

02.03.1936 року Івану Каші як *«найкращому вчителю»* було направлено лист від заступника голови Опішнянського райвиконкому, завідуючого райнаросвітою Івана Красуцького:

«Найкращому вчителю

Тов. Каша Іван Савович

Дуже мені приємно мати відомости, що Ви найкращий вчитель нашої рідної Радянської школи і що Ви старанно, сумлінно працюєте» на Вашому виробництві, боритесь за більшовицький порядок в школі, та за виконання настанов нашої партії і Уряду про школи.

Ми з свого боку повинні багато допомогти Вам. Вже найкращі наші вчителі і вчительки тов. Калайда, Куликова оголосили себе Стахановцями, Ви повинні піти за їх прикладом і включитись до лав Стахановців, цим забезпечем перемоги в змаганні з Зінківським районом, щоб таки дійсно наш народний вчитель став великим і всесильним на своєму виробництві, виховувати кадри для комунізму.

Мій найкращий вчительський привіт» [12].

1940 року Івана Кашу як передового вчителя Опішнянської середньої школи

було відзначено як на республіканському, так і на обласному та районному рівнях.

20.08.1940 року він отримав «повідомлення» з Управління шкіл Народного комісаріату освіти, за підписом начальника управління П. Дудника. У ньому говорилося:

«Постановою Народного Комісаріату освіти та Центрального Комітету профспілки працівників початкової і середньої школи Української Радянської Соціалістичної Республіки Вас за визначні успіхи в справі навчання і комуністичного виховання дітей в 1939/1940 навчальному році відзначено грамотою НКО УРСР і ЦК профспілки початкової і середньої школи» [22].

Наказом завідуючого Полтавського облвідділу народної освіти Турченка №1852 *«По Полтавському обласному відділу народної освіти від 19 липня 1940 року»* «За високі успіхи в навчально-виховній роботі відзначаються з занесенням в трудову книжку такі вчителі області Каша І. С. учит. математики Опішнянської СШ, Опішнянського району» [2].

Наказом завідуючого Опішнянського райвідділу народної освіти Горнила №39 від 25.08.1940 року Іван Каша був «відмічений» «за високі показники в справі навчання і комуністичного виховання дітей, за активну участь в громадській роботі» [23].

Після арешту Сергія Микитовича Реви восени 1937 року Іван Савич Каша, окрім основної роботи, став викладачем фізики й математики в Опішнянській школі майстрів художньої кераміки, де працював до її закриття в 1941 році із-за початку німецько-радянської війни. Зокрема, він зображений на випускній фотографії школи за 1939 рік. У тій же школі працював його рідний брат Артем (в різні періоди – директором після арешту Якова Корицького, викладачем технології, інструктором) та рідна сестра Мотрона Назарчук (після закінчення школи в 1939 році викладала розпис кераміки) [36; с.125].

Згідно з розпорядженням Опішнянського РВК від 14.09.1941 року Іван Каша залишив посаду вчителя з 15.09.1941 року «в зв'язку з евакуацією». А 24.09.1941 року він «був мобілізований, як нестроевий в ряди Червоної Армії» [3].

З 23.11.1941 року Іван Каша працював у колгоспі «Политотделець» Ново-Миколаївського району Сталінградської області, «де пробув до 23 грудня 1942 р.» [3].

20.12.1942 року Ново-Миколаївським райвійськкоматом Сталінградської області Івана Кашу було призвано в червону армію і направлено в 3 стрілецьку роту 1 стрілецького батальйону 84 стрілецького полку 6 Червонопрапорної стрілецької дивізії. Там «пробув до 14 квітня 1943 р. Звільнений комісією при 95 МСБ по ст. 59 гр І наказу НКО СРСР 1942 р №336» [3].

15.05.1943 року був виданий наказ №280 по Ново-Миколаївському райвідділу народної освіти Сталінградської області. У ньому зазначалося: «Учителя математики Каша І. С. назначить инспектором школ; возложит на него обязанность зав. педагогическим кабинетом, организацию и руководство методической работой в р-не. Основание: Заявление т. Каша И. С.» [1].

У довідці з районного відділу народної освіти Ново-Миколаївської ради депутатів трудящих Сталінградської області РСФСР від 07.09.1943 року зазначалося:

«Справка

Дана настоящая Каше Ивану Савичу в том, что он работал в качестве инспектора Н-Новониколаевского Района с 13 мая 1943 года по 7 сентября 1943 года и освобождён от работы по болезни» [4].

Після визволення Опішнього Іван Каша повернувся додому. Тут він із 21.10.1943 по 31.12.1943 року працював інспектором Опішнянського районного відділу освіти [3].

Водночас з 18.11.1943 року Івана Кашу було призначено на посаду вчителя математики Опішнянської середньої школи [3]. А з 27.11.1943 року – директором цієї школи [3].

24.08.1944 року залишає роботу в Опішнянській школі «в зв'язку з командировкою у Львівську область» [3].

Документальної інформації про роботу Івана Каші в перші півроку перебування на Львівщині немає.

06.04.1945 року заступником наркома освіти УРСР І. С. Гуленком було підписано наказ №1289, у якому зазначалося «Затвердити тов. Кашу Івана Савича завідувачем Сокольським райвідділом народної освіти Львівської області» [14].

Із 17.07.1945 року Івана Кашу було призначено «заведом» Сокальського педагогічного училища [34].

А невдовзі наказом «Народнього Комісара Освіти УРСР» від 02.08.1945 року Івана Кашу було нагороджено нагрудним значком «Відмінник народньої освіти» за №373 [10].

01.11.1947 року Івану Каші Сокальським райсобезом була призначена пенсія за вислугу років у сумі 150 карбованців [19].

Помер Іван Савич Каша 1947 року від туберкульозу у Львові, де і був похований. Могила не збереглася, оскільки кладовище пізніше було знесене [31].

1. Виписка з наказу по Ново-Миколаївському райвідділу народної освіти. 15.05.1943 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

2. Виписка з наказу по Полтавському обласному відділу народної освіти. 19.07.1940 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

3. Виписка з трудової книжки про стаж роботи // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

4. Довідка, видана Івану Каші з Ново-Миколаївського райвідділу народної освіти. 07.09.1943 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

5. Довідка, видана Івану Каші з Опішнянської зразкової політехнічної школи колгоспної молоді 26.10.1935. // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

6. Довідка, видана Івану Каші з Орданівської сільської ради. 05.04.1929. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

7. Довідка, видана Івану Каші Херсонським державним пединститутом. 24.03.1936. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

8. Довідка з Кахівського технікуму рільництва. 12.08.1936. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

9. Извлечение из журналов Уездных Училищных Советов // Полтавские Епархиальные Ведомости. Часть официальная. – Полтава: В типографии бр. Пигуренко, 1869. – №3.

10. Квиток-посвідчення про нагородження Івана Каші нагрудним значком «Відмінник народньої освіти». 02.08.1945 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

11. Лист до Івана Каші з Управління Сталінського азотного і хімічного заводів. 25.11.1925 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

12. Лист Івану Каші від заступника голови Опішнянського райвиконкому І.М.Красуцко. 02.03.1936 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

13. Лист з Диканьського райвиконкому у Валківський райвиконком. 30.07.1929 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

14. Лист з Наркомату освіти в Сокальський райвідділ народної освіти. 07.05.1945 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

15. Лист Мотрони Савівни Назарчук до автора статті від 28.12.2001 р. // Приватний архів Віктора Міщанина.
16. Лист Мотрони Савівни Назарчук до автора статті від 06.11.2003 р. // Приватний архів Віктора Міщанина.
17. Лист Мотрони Савівни Назарчук до автора статті від 12.03.2004 р. // Приватний архів Віктора Міщанина.
18. Лист Мотрони Савівни Назарчук до автора статті від 05.10.2004 р. // Приватний архів Віктора Міщанина.
19. Пенсійне посвідчення Івана Каші. 01.12.1947 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
20. Повідомлення Івану Каші із Зіньківського повітового відділу народної освіти. 17.04.1921 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
21. Повідомлення Івану Каші про призначення його вчителем Опішнянської зразкової школи. 15.08.1934 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
22. Повідомлення, отримане Іваном Кашею з Народного комісаріату освіти. 20.08.1940 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
23. Посвідчення, видане Івану Каші з Опішнянського райвідділу народної освіти. 25.08.1940 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
24. «Посвідчення», видане Івану Каші Малобудищанською сільською радою. 25.09.1930 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
25. Посвідчення з «*губерніяльного*» відділу народної освіти про закінчення Іваном Кашею курсів інструкторів. 20.04.1921 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
26. Посвідчення про закінчення Іваном Кашею курсів «*по агропідготовці*». 30.07.1929 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
27. Посвідчення про призначення Івана Каші лектором курсів українознавства. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
28. Почесна грамота Івану Каші від Опішнянського райвідділу народної освіти та РК РОБОС. 17.06.1934 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
29. «*Предложение*» Івану Каші із Великосорочинської учительської семінарії про направлення на роботу. 29.08.1915. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
30. Призначення №458 Харківської окрінспектури наросвіти. 26.08.1927. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
31. Спогади Надії Іванівни Каші, 1927 р. н. Полтава. 25.09.2013 // Приватний архів Віктора Міщанина.
32. «*Справка*», видана Івану Каші відділом народної освіти Опішнянського райвиконкому. 14.12.1936. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
33. «*Справка*», видана Івану Каші Опішнянським райвідділом народної освіти. 28.02.1935 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
34. Трудова книжка Каші Івана Савича. 01.07.1947 // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

35. «Удостоверение» про закінчення Іваном Кашею семінарії та отримання ним свідоцтва про освіту. 01.05.1918. (Копія) // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.

36. Щербань Олена. Опішненська школа майстрів художньої кераміки (1936 – 1941) // Український керамологічний журнал. – 2004. – №2-3. – С.124-133.

Учитель, преподаватель гончарной школы Иван Каша: страницы жизни (К 120-летию со дня рождения)

Иван Савич Каша (1895 – 1947) – родной брат известной опошнянской рисовальщицы 1930-х – 1960-х годов Мотроны Савичны Назарчук (1911 – 2008). На протяжении 1937 – 1941 годов работал преподавателем математики и физики в Опошнянской школе мастеров художественной керамики. На основании архивных документов изучен жизненный путь педагога. Статья посвящена 120-летию со дня рождения Ивана Каша.

Ключевые слова: юбилей, педагог, справка, образование.

Ivan Kasha, the Teacher and the Instructor of a Pottery School: the Pages of His Life (Towards the 120th Birthday Anniversary)

The article deals with the life of Ivan Kasha (1895–1947), a pedagogue who was a full brother of Motrona Nazarchuk (Kasha) (1911-2008), a famous Opishne paintress of the 1930s – 1960s. The article is based on the archivalias and devoted to the Ivan Kasha's 120th birthday anniversary.

Ivan Kasha was born in the Cossack family in the village of Mali Budyshcha of the Zayichentsi Bailiwick in the Zinkiv District of the Poltava Government (now this village belongs to the Mali Budyshcha Village Council in the Zinkiv District of the Poltava Region). He graduated from the Velyki Sorochyntsi Teachers' Seminary in 1915. He was the First World War veteran. Kasha was given an early discharge from military service on medical grounds.

He lived and worked as a teacher in the village Ordaniivka in the Zinkiv District since 1918 and to the late 1920s (interruptedly). He graduated from the Kherson State Pedagogical Nadezhda Krupskaya High School. He worked as a mathematics and physics teacher in the schools of Miski Mlyn and Opishne during the 1930s. Simultaneously Ivan Kasha was a lecturer in mathematics and physics in Opishne School of the Masters of Art Ceramics during 1937 – 1941. His brother Artem Kasha (he worked as a principal, a technique teacher, an instructor) and his sister Motrona Nazarchuk (she taught the painting of ceramics after her graduation in 1939) also were there in those years.

When Opishne was occupied by the Germans, Ivan Kasha was evacuated and worked in the Stalingrad Region. He was called up for military service in the Red Army, but later he was given an early retirement from the service on medical grounds. In autumn 1943 he came back to Opishne, where he headed the staff of the Opishne Secondary School. After a year Ivan Kasha was sent to the Western Ukraine, where, particularly, worked as the head of Sokal District of Folk Education of the Lviv Region as well as in the Sokal Pedagogical College. He was awarded by The Overachiever of Folk Education badge in 1945. Ivan Kasha died in 1947 in Lvov.

Keywords: teacher, certificate, education.